

теоретического мышления, познавательного интереса к содержанию дисциплины, повышения эффективности учебной деятельности студентов.

Ключевые слова: образование, высшая школа, мотив, мотивация, учебно-практическая деятельность студентов.

Makeeva N. V., Soboleva V. P. Motivation Training and Production Activities of Students

The article analyzes the current thinking of leading experts on the formation of students' motivation to learning and practice and justified, that is the peculiarity of motivation among students of educational institutions I-II levels of accreditation, a wide sector of pedagogical rules stimulate learning. The quality of Learning is influenced by many motives, knowledge and use of which can be considered relevant for the development of theoretical thinking, cognitive interest in the contents of discipline, effectiveness of learning activity students.

Key words: education, high school, motive, motivation, training and practical activities of students.

Стаття надійшла до редакції 07.01.2014 р.

Прийнято до друку 28.03.2014 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Караман О. Л.

УДК 37.011.3-057:001.89

Н. М. Рашидова

ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ФАКТОР ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Сучасний період розвитку суспільства характеризується змінами, що охоплюють усі сфери життєдіяльності людини. Швидкий темп соціально-економічних перетворень в країні, зміна ціннісних орієнтацій в суспільстві, збільшення обсягу інформації, тенденції до розширення управлінських функцій у професійній діяльності, зумовили зміну вимог, що пред'являються суспільством до системи вищої професійної освіти в питаннях підготовки майбутніх фахівців.

У зв'язку з цим сучасний фахівець повинен володіти не тільки необхідною сумою фундаментальних і спеціальних знань, але і певними навичками творчого вирішення практичних завдань, постійно підвищувати свою кваліфікацію, швидко адаптуватися до мінливих умов.

Підготовка такого фахівця можлива лише при впровадженні в навчальний процес дослідницької діяльності і починати треба з першого рівня отримання спеціальності, а саме з системи підготовки фахівців

середньої ланки. Виходячи з цього, можна зробити висновок, що дослідницька робота студентів є невід'ємним елементом навчального процесу вузів усіх рівнів акредитації.

У сфері середньої професійної освіти наукова діяльність стає важливою складовою навчального процесу, необхідним засобом підвищення мотивації до навчання і, як наслідок, доброї професійної підготовки. Враховуючи специфіку навчального процесу в коледжі і вік студентів, ми вважаємо, що участь студентів коледжу в дослідницькій діяльності робить їх більш конкурентоспроможними при вступі до вузу, а придбані дослідницькі навички вигідно виділяють студентів серед інших і сприяють більш швидкому формуванню професійного статусу.

Особливості дослідницької діяльності студентів у процесі фахової підготовки знаходяться в центрі уваги дослідників у галузі педагогіки (В. Андреев, В. Гусев, В. Далингер, Г. Денисова, Н. Дереклеєва, Л. Квиткина, Т. Климова, В. Краєвський, Г. Лобова, П. Пидкасистий, Н. Сердюкова, А. Хуторський, А. Ястребов та ін). Незважаючи на відмінності в їх трактуванні даного поняття, всі автори підкреслюють, що отримання нових знань не є основною особливістю дослідницької діяльності в освітньому процесі. Головна її мета – набуття студентами функціональних навичок дослідження як універсального способу освоєння дійсності, розвитку здатності до дослідницького типу мислення, активізації їх особистісної позиції в освітньому процесі на основі придбання суб'єктивно нових знань.

Важливими, ми вважаємо, дослідження які проводяться в сфері розвитку дослідницької діяльності у ВНЗ I – II рівнів акредитації. Це такі роботи як: «Роль науково-дослідницької діяльності студентів коледжу в системі професійної підготовки» Н. Фролова [1, с. 445 – 447], «Організація проведення пошукової та науково-дослідницької роботи студентів» Н. Дзюба [2, с. 57 – 68], «Організація науково-дослідницької діяльності студентів» К. Зубак [3, с. 213 – 218].

Але не зважаючи на достатньо велику кількість літератури з даної тематики, питання розвитку дослідницької діяльності студентів залишається відкритим, що дає підстави для більш глибокого розгляду даної проблеми і обумовлює мету нашого дослідження.

Дослідницька діяльність, як відомо з гносеології, є одним з видів пізнавальної діяльності людини. У процесі її здійснення вивчаються не тільки використовувані в безпосередній практиці об'єкти, але і нові, виявлені в ході розвитку самої науки, нерідко задовго до їх практичного застосування. В результаті чого отримані нові знання характеризуються надійністю, обґрунтованістю, об'єктивністю, доказовістю і точністю. Говорячи про дослідницьку діяльність, слід підкреслити, що як спосіб отримання науково обґрунтованих знань вона будується на основі особливого виду логічного систематизованого міркування, на який поширюються вимоги логічної послідовності, несуперечливості та системності [4, с. 35].

Під дослідницькою (пошуковою) активністю особистості А. Подд'яков розуміє «творче ставлення до світу, яке виражається в мотиваційній готовності та інтелектуальної здатності до пізнання реальності, самостійної постановці різноманітних дослідницьких цілей, винаходу суб'єктивно нових способів і засобів їх досягнення, отримання не прогнозованих результатів та їх використання для подальшого пізнання» [5, с. 85 – 89].

Також ми погоджуємося з А. Обуховим в тому що він пов'язує ефективність дослідницької діяльності у професійній сфері з розвиненістю і стійкістю дослідницької позиції особистості, що представляє собою значуще особистісне підґрунтя, виходячи з якого людина не просто активно реагує на зміни навколишнього світу, але має потребу шукати і знаходити раніше їм незвідане. При цьому така позиція передбачає рефлексію по відношенню до діяльності, до контексту її розгортання, а також до себе як суб'єкту діяльності [6, с. 21 – 24].

Розглядаючи дослідницьку діяльність студентів як освітню технологію, А. Леонтович, на нашу думку, доволі чітко підкреслює, що вона передбачає виконання студентами під керівництвом фахівця навчальних дослідницьких завдань із заздалегідь невідомим рішенням, зміст яких спрямовано на створення уявлень про об'єкт чи явища навколишнього світу [7, с. 152 – 158].

Грунтуючись на висновках, отриманих в дослідженнях розглянутих авторів, визначимо дослідницьку діяльність студентів як особистісно і соціально значиму продуктивну діяльність, яка здійснюється в рамках освітнього процесу у вищій школі засобами пізнання у відповідності з логікою наукового пошуку, продуктом якої є суб'єктивно нові знання про досліджувальні об'єкти, або специфічні методи дослідження. Відзначимо, що в результаті такого роду діяльності суб'єктивний характер «відкриттів» може набувати певну об'єктивну значимість і новизну.

В освітній практиці традиційно виділяють два види дослідницької діяльності студентів: навчально – і науково-дослідницька діяльність. Прийнято вважати, що навчально-дослідницька діяльність студентів (НДДС) здійснюється в рамках навчального плану. Перевагами НДДС є те, що при її організації не потрібно виділення спеціального часу, вона носить масовий характер, так як дозволяє включати в творчий процес всіх студентів. До основних форм навчально-пізнавальної діяльності, в рамках яких реалізується НДДС, зазвичай відносять лекції, семінарські та лабораторні заняття, самостійну роботу, курсове і дипломне проектування.

Науково-дослідницька діяльність студентів (НДДС) розглядається як система позааудиторних занять, безпосередньо пов'язаних з навчальним процесом, проте мають якісну специфіку і відносну самостійність. НДДС забезпечує взаємозв'язок між освітнім процесом і науково-дослідницькою роботою, що проводиться в навчальному

закладі. У процесі її здійснення враховуються індивідуальні схильності і наукові інтереси студентів. До особливостей НДДС відноситься те, що вона не регламентована освітнім стандартом, заснована на принципах самостійності і добровільності студентів, об'єднує студентів різних курсів і спеціальностей.

Ключову роль у цілеспрямованому формуванні і розвитку дослідницької діяльності студентів протягом усього періоду навчання у вузі відіграє створення і розвиток комплексної системи НДРС і НДДС, функціонування якої дозволить сформувати в студентському середовищі творчу атмосферу, стимулювати залучення студентів у творчий процес вивчення і освоєння наукових методів, створити умови для самореалізації їх особистісних здібностей.

Вирішення зазначених завдань передбачає: орієнтацію на індивідуальний підхід до наукових інтересів і здібностей студентів; розроблення і впровадження в освітній процес різноманітних форм організації дослідницької діяльності, в тому числі традиційних наукових змагальних заходів; формування студентських наукових об'єднань та науково-навчальних структур, які об'єднують викладачів, учителів, фахівців сфери освіти, молодих вчених і студентів; створення можливостей для студентських публікацій; відбір і підтримку особливо обдарованих студентів; участь студентів у бюджетних і позабюджетних наукових дослідженнях в рамках плану науково-дослідницької роботи вузу та ін.

Як видно, навчально-дослідницька робота і науково-дослідницька робота студентів взаємодоповнюють одна одну. Якщо навчально-дослідницька робота дає можливість студентам долучитися до наукових досліджень, науково-дослідницька робота, яка спирається на реальні факти педагогічної діяльності, дозволяє сформувати всі необхідні якості сучасного фахівця.

Але існує ряд особливостей в проведенні дослідницької роботи у ВНЗ III-IV та I-II рівнів акредитації.

Щодо першого виду НДРС в навчальному процесі, то вони майже співпадають. Відмінність в основному, в тому, що у ВНЗ I-II рівнів акредитації виражений підготовчий (адаптивний етап), який необхідний, враховуючи те, що студенти приходять в технікум (коледж) без навичок і перед викладацьким складом стоїть завдання в найкоротший термін навчити студентів азів НДРС.

Щодо другого виду НДРС – позанавчальним процесом, то тут є значні відмінності – у ВНЗ I-II рівнів акредитації ця робота зводиться до участі в роботі предметних гуртків, участі в роботі наукових гуртків, участь у студентських конференціях, семінарах, публікаціях статей.

Щодо ВНЗ III-IV рівнів акредитації, то цей вид НДРС передбачає роботу кафедральної госпрозрахункової тематики, роботу в наукових лабораторіях, консультаціях, фірмах – все це є кроком до вищої сходинки

– лекторської роботи, експериментальних досліджень з визначенням ефективності результатів.

Багаторічний досвід роботи в системі середньої професійної освіти дозволяє зазначити, що освітній рівень студентів коледжу і матеріально-технічна база не розташовують до глибоких наукових досліджень. Однак, незважаючи на це, можна виділити кілька напрямків щодо застосування та впровадження різних видів і форм науково-дослідної діяльності студентів на навчальних заняттях і в позанавчальний час: написання наукових доповідей, статей, підготовка повідомлень; проведення олімпіад та наукових конференцій; розробка проектів для отримання Грантів; факультативні форми навчання; науково-дослідні гуртки та ін. [8, с. 380 – 383]. На аудиторних навчальних заняттях можна використовувати різні ситуаційні та проблемні завдання, коли студенти в рамках позначеної проблеми або цілі проводять глибокі аналітичні дослідження в пошуках потрібних рішень. Виконуючи такі роботи, студенти здобувають нові знання у досліджуваній області, роблять особисті відкриття і накопичують досвід творчої діяльності. По виконанні роботах можна судити про творчий потенціал кожного зі студентів коледжу.

Солідаризуючись з дослідниками відзначемо, що саме така форма наукової творчості є найбільш ефективною для розвитку дослідницьких і наукових здібностей у студентів. Якщо студент за рахунок вільного часу готовий займатися додатковим вивченням дисципліни, проявляти інтерес до її останніх досягнень, то зникає головна проблема навчального процесу – мотивація студента до занять.

Спільна науково-дослідна робота викладача і студента є ключовим моментом освітнього процесу і спрямована на поглиблення теоретичних знань, удосконалення навичок у конкретній галузі діяльності та підготовку ерудованого фахівця, що володіє великим запасом інформації, здатного кваліфіковано розв'язувати професійні завдання.

Таким чином, проаналізувавши сучасні наукові роботи ми прийшли к висновку що для активізації дослідницької роботи, яка сприяє професійному розвитку майбутнього фахівця, необхідно: збільшення практичної значущості студентських робіт, надання можливості публікації результатів досліджень у наукових журналах і збірниках, встановлення регулярних контактів зі студентами і професорами наукових центрів і вищих навчальних закладів, відбір найбільш здібних студентів до наукової діяльності, моральне стимулювання студентів. Необхідно довести, що наукова діяльність дає можливість самореалізації, сприяє інтелектуальному і творчому розвитку, підвищує престиж студента в очах однокурсників.

Проблема активізації дослідницької діяльності пов'язана з правильністю вибору форми науково-дослідної діяльності; викладачеві необхідно грамотно порівнювати можливості та інтереси студентів з вимогами навчального плану або цілей цієї діяльності. Поставлена задача

буде розв'язана правильно, якщо студенти виявлять зацікавленість і активність, а результат буде виражений у вигляді доповіді чи реферату.

Базис пізнавальної активності студентів закладається викладачем у ході лекцій та семінарських занять, що включає в себе розвиток почуття задоволення від розширення і оновлення знань.

Загальнотеоретичні знання студенти отримують із джерел та наукової літератури. Індивідуальні професійні знання студентів формуються шляхом підготовки до семінарських занять, участі в науково-дослідній роботі.

Результативність наукової роботи в підготовці студентів до майбутньої професійної діяльності багато в чому визначається своєчасним стимулюванням (моральним і матеріальним). У вищій школі необхідна грамотно продумана система заохочень студентів за успіхи в науково-дослідній діяльності [9, с. 59].

Таким чином, у світлі сучасних вимог до оптимізації навчальної діяльності студентів, залучення їх у середовище науково-дослідних робіт є важливим елементом формування їх професійної компетентності. Майбутній фахівець, безсумнівно, повинен бути готовий до здійснення науково-дослідницької діяльності, що дозволить в подальшій його професійній роботі і на науковому рівні, використовуючи дослідницькі методи, вирішувати виникаючі завдання.

Враховуючи велике значення дослідницької діяльності студентів в вищій професійній освіті в майбутньому ми плануємо і надалі досліджувати та вдосконалювати умови, форми і методи роботи, які спрямовані на розвиток та формування дослідницької діяльності студентів ВНЗ I-II рівня акредитації.

Список використаної літератури

- 1. Фролова Н. В.** Роль научно-исследовательской деятельности студентов колледжа в системе профессиональной подготовки / Н. В. Фролова // Молодой ученый. – 2013. – №8. – С. 445 – 447.
- 2. Дзюба Н.** Організація проведення пошукової та науково-дослідної роботи / Н. Дзюба // Організація навчально-виховного процесу у ВНЗ I-II рівня акредитації. – Вип. X. – Немішаєве : НМЦ. – 2007. – С. 57 – 68.
- 3. Зубак К.** Організація науково-дослідної роботи студентів / К. Зубак // Організація навчально-виховного процесу у ВНЗ I-II рівня акредитації. – Вип. II. – Немішаєве : НМЦ. – 2005. – С. 213 – 218.
- 4. Швырев В. С.** Научное познание как деятельность / В. С. Швырев. – М. : Политиздат, 1984. – 245 с.
- 5. Поддяков А. Н.** Методологические основы изучения и развития исследовательской деятельности / А. Н. Поддяков // Школьные технологии. – 2006. – № 3. – С. 85 – 89.
- 6. Обухов А. С.** Исследовательская позиция личности / А. С. Обухов // Школьные технологии. – 2007. – № 5. – С. 21 – 24.
- 7. Леонтович А. В.** Учебно-исследовательская деятельность как модель педагогических технологий / А. В. Леонтович // Народное образование. – 1999. – №10. – С. 152 – 158.

8. Чупрова Л. В. Научно-исследовательская работа в образовательном процессе вуза / Л. В. Чупрова // Теория и практика образования в современном мире: материалы международной научной конференции (г. Санкт-Петербург, февраль 2012 г.). – СПб. : Реноме, 2012. – С. 380 – 383. **9. Миронов В. А., Майкова Э. Ю.** Социальные аспекты активизации научно-исследовательской деятельности студентов вузов: Монография / В. А. Миронов, Э. Ю. Майкова. – Тверь : ТГТУ, 2004. – С. 59.

Рашидова Н. М. Дослідницька діяльність як фактор професійного розвитку майбутнього фахівця

В статті розглядається сутність понять дослідницька діяльність, взаємозв'язок між навчальною та науково-дослідницької діяльністю студентів, виявляються ефективні умови, форми і методи роботи ВНЗ I-II рівня акредитації, спрямованих на формування пізнавального інтересу до педагогічної науки в процесі дослідницької діяльності. Визначаються організаційно-методичні умови, що сприяють формуванню та розвитку дослідницької діяльності студентів, важливості цієї діяльності в процесі комплексної підготовки фахівця, здатного до професійного росту і саморозвитку, який постійно підвищує свою кваліфікацію, швидко адаптується до змін, готового до здійснення наукових досліджень в тій чи іншій області знань.

Ключові слова: дослідницька діяльність, формування, розвиток, наукова та навчальна діяльність студентів.

Рашидова Н. Н. Исследовательская деятельность как фактор профессионального развития будущего специалиста

В статье рассматривается сущность понятий исследовательская деятельность, взаимосвязь учебной и научной исследовательской деятельности студентов, выявляются эффективные условия, формы и методы ВУЗов I-II уровня аккредитации, направленных на формирование познавательного интереса к педагогической науке в процессе научно-исследовательской деятельности. Определяются организационно-методические условия, которые способствуют формированию и развитию исследовательской деятельности студентов, важность этой деятельности в процессе комплексной подготовки специалиста, способного к профессиональному росту и саморазвитию, готового до свершения научных исследований в той или иной области знаний.

Ключевые слова: исследовательская деятельность, формирование, развитие, научная и учебная деятельность студентов.

Rashidova N. N. Research Activities as a Factor of the Professional Development of Future Specialist

The article deals with the essence of concepts research activities, interconnection of academic and scientific research activities of students. Effective conditions, forms and methods of higher educational institutions

I-II levels of accreditation aimed at creating a cognitive interest in teaching science during research activities are identified in the article. Are determined organizational and methodological conditions which promote the formation and development of students' research activities, the importance of this activity during complex training of specialist, who is able to the professional growth and self-development and ready to research activities in different fields of knowledge.

Key words: research activities, creation and development of scientific and educational activities of students.

Стаття надійшла до редакції 15.01.2014 р.

Прийнято до друку 28.03.2014 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Караман О. Л.

УДК 318.011

Л. І. Сінченко, В. М. Антонова

ВИКОРИСТАННЯ МУЗЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ

Сучасний період розвитку суспільства в нашій незалежній Україні відкриває широкі можливості для оновлення змісту освіти, кінцевим результатом якої є підготовка висококваліфікованих спеціалістів, дипломи яких будуть визнані світовою науковою спільнотою. Це обумовлює новий підхід до виховання студентської молоді, яка змогла б розв'язувати як щоденні, так і масштабні завдання, що забезпечують не просто виживання, а прогрес нації.

Виховання такої особистості вимагає, перш за все, удосконалення патріотичного виховання, відродження духовності, формування гармонійно розвиненої особистості, залучення до вивчення історії культурних цінностей українського народу, історії рідного краю.

Досягти високого рівня професійної підготовки неможливо без інтеграції та співпраці навчального закладу з осередками культури, особливо зараз, коли національна освітня парадигма націлена на гуманітарне оновлення. І тут важливе місце відводиться музеям, що є ґрунтовною джерельною базою й науково-методичним складником навчально-виховного процесу.

Музейна педагогіка визнана як наукова дисципліна вченими всього світу (Й. Аве, Л. Белякова, Е. Бондаревська, М. Гнедовський, А. Кунтс, К. Пацвалл, Н. Рева, М. Юхневич, К. Фрізен, В. Хільгерс, Р. Якушек та ін.). Дослідженню ролі музейної педагогіки в процесі громадянського виховання молоді приділяли увагу такі учені, як М. Білавов, П. Бірюкова, Є. Гетьманська, Е. Корчагин, тощо. Істотна увага приділяється музейній